

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ПОЛТАВСЬКОЇ
ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ПОЛТАВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ
ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ПОГОДЖЕНО

Протокол засідання науково-методичної ради Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
29 травня 2017 р. № 3

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ департаменту освіти і науки Полтавської облдержадміністрації
20 липня 2017 р. № 303

Навчальна програма з позашкільної освіти
науково-технічного напрямку
«Юні фотоаматори»
Основного рівня
1 і 2 роки навчання

Автор:

Іщенко Сергій Леонідович, керівник технічних гуртків Великобагачанської районної станції юних техніків.

Рецензенти:

Гришко Олександр Сергійович – керівник фотогуртка Полтавського обласного центру науково-технічної творчості учнівської молоді Полтавської обласної ради

Павло Іванович Кузьменко – доцент кафедри основ виробництва та дизайну, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри по виробництву та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.....	4
2. Навчально-тематичний план першого року навчання.....	7
3. Зміст програми першого року навчання	8
4. Навчально-тематичний план другого року навчання.....	11
5. Зміст програми другого року навчання.....	12
6. Основні вимоги до знань, умінь і навичок юних фотографів.....	14
7. Орієнтовний перелік обладнання для роботи фотогуртка.....	16
8. Література.....	17

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В Законі України "Про позашкільну освіту" говориться, що позашкільна освіта забезпечує розвиток творчих здібностей, обдарувань та здобуття дітьми практичних навичок, оволодіння знаннями в сфері вітчизняної і світової культури та мистецтва.

Програма "Юні фотоаматори" розрахована на роботу з учнями середнього та старшого шкільного віку. Програма передбачає навчання вихованців у групах 216 год, відповідно 3 + 3 годин на тиждень.

Кількісний склад навчальної групи – 12-15 учнів.

Метою занять фотогуртка є виховання творчої особистості вихованців у процесі ознайомлення з основами фотомистецтва та сприяння розвитку розумових здібностей школярів, поглибленню їх технічних знань й навичок, формуванню естетичних смаків і сприянню творчій самореалізації дітей.

Одне з основних завдань при вивченні програми є надати можливість вихованцям гуртка творчо працювати над створенням фотознімків, розвивати художній смак та творчу уяву, фантазію, логічне мислення.

При цьому педагог повинен враховувати вікові особливості вихованців, їх інтереси й здібності. Вихованців слід навчити бережно ставитися до обладнання для фотозйомки, суворо дотримуватися правил техніки безпеки.

Програмою передбачено теоретичні й практичні заняття. При викладенні матеріалу використовуються різні методи навчання, серед них: пояснювально-ілюстративні (розповідь, пояснення, бесіда, демонстрація та ін.) та проблемно-пошукові (проблемне викладення матеріалу, дослідницькі, частково-пошукові).

У процесі занять вихованці поступово переходять від простих видів зйомок та способів обробки фотографій до більш складних.

На першому році навчання вихованці гуртка ознайомлюються з історією розвитку фотографії як одним із видів мистецтва, вчать

працювати з різними фотоапаратами, сканером та допоміжним обладнанням. Крім того, діти здобувають початкові знання з обробки фотографій за допомогою графічного редактора "Photoshop". У процесі навчання вихованці гуртка набувають практичних навичок у використанні плівкових фотоапаратів, фотоапаратів, вбудованих у мобільні телефони (смартфони, планшети) і допоміжного обладнання при фотозйомці.

На другому році навчання учні ознайомлюються з більш складними технологіями фотозйомки цифровими професійними чи напівпрофесійними фотоапаратами та трюками, які можна виконувати за допомогою графічного редактора "Photoshop". Вихованці гуртка не тільки закріплюють отримані навички та вміння першого року навчання, а й здобувають нові. Діти самостійно працюють над вибором сюжетів зйомки та їх назвами.

Увесь навчальний процес має творчий і виховний характер. Учні вчаться проектувати і створювати сюжети зйомки для демонстрації результатів під час проведення фотоконкурсів і фотовиставок різних рівнів. Працюючи над колективними завданнями, юні фотографи також виконують окремі частини спільної композиції. Це дуже згуртовує групу: діти розуміють, що від роботи кожного залежить кінцевий результат. Колективна робота виховує в дітей дружні взаємовідносини, відчуття взаємодопомоги.

Контроль за засвоєнням вихованцями гуртка даної програми здійснюється через поточні перевірки знань та умінь впродовж усього навчання і з урахуванням результатів участі в фотоконкурсах і фотовиставках різних рівнів.

Поряд з груповими, колективними формами роботи проводиться індивідуальна робота з учнями, в тому числі при підготовці до фотоконкурсів чи фотовиставок.

Програма гуртка є орієнтовною. Керівник гуртка може вносити зміни та доповнення у зміст програми, плануючи свою роботу з урахуванням інтересів вихованців, стану матеріально-технічної бази закладу.

Розподіл годин за темами – орієнтовний. Теми подані в порядку зростання складності матеріалу. Керівник гуртка, враховуючи підготовку дітей, може сам визначити, скільки годин потрібно для опанування тієї чи іншої теми і внести відповідні корективи до програми.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п\п	Розділ, тема	Кількість годин		
		усього	теоретичні заняття	практичні заняття
1.	Вступне заняття. Виникнення і розвиток фотографії	3	3	–
2.	Фотоапарати, сканер фотографій, слайдів	21	5	16
3.	Фотозйомка, сканування фотографій і слайдів	60	7	53
4.	Основи графічного редактора "Photoshop"	45	7	38
5.	Обробка фотографій в графічному редакторі "Photoshop"	78	8	70
6.	Підготовка та проведення фотовиставки	6	–	6
7.	Підсумкове заняття	3	3	–
Всього		216	33	183

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття. Виникнення і розвиток фотографії (3 год)

Теоретична частина. Знайомство з новими вихованцями гуртка. Що необхідно для занять фотографією. Завдання і план роботи гуртка. Техніка безпеки. Історія виникнення й розвитку фотографії.

2. Фотоапарати, сканер фотографій, слайдів (21 год)

Теоретична частина. Види і будова фотоапаратів. Фокусна відстань, світлосила об'єктиву. Діафрагма, її призначення та практичне застосування. Чіткість та способи наведення чіткості. Витримка. Фактори, що впливають на витримку при зйомці. Види затворів фотоапаратів і їх будова. Експонетр, будова та призначення. Характеристики фотоплівки та фотопаперу. Фіксаж. Експозиція та її параметри. Фотоапарати, вмонтовані у мобільні телефони (смартфони, планшети). Лампа-спалах, будова, види та призначення. Види освітлення в павільйоні. "Перетримка" і "недотримка". Обробка знімків. Технологія (стадії) процесу.

Практична частина. Встановлення та використання лампи-спалаху. Правильне розташування та використання освітлювачів під час студійної зйомки. Фотографування мобільним телефоном (смартфоном, планшетом).

3. Фотозйомка, сканування фотографій і слайдів (60 год)

Теоретична частина. Чорно-біла (нічна) та кольорова фотозйомка. Види зйомок (макро-, мікро- і стереозйомки, панорама і т.д.). Автопортрет. Портретна і спортивна зйомка. Зйомка натюрмортів. Зйомка пейзажів і пейзаж-портретів (осінніх, зимових і весняних). Фотозйомка в складних умовах. Корисні поради з фотозйомки.

Практична частина. Зйомка різних сюжетів (портретів і автопортретів, спортивних змагань і вечірніх красивидів, пейзажів і пейзаж-портретів, натюрмортів і панорам). Вивчення роботи сканера. Сканування паперових фотографій, слайдів, фотоплівки (за наявної технічної можливості). Створення цифрового архіву оптичних фотографій. Фотографування мобільним телефоном (смартфоном, планшетом).

4. Основи графічного редактора "Photoshop" (45 год)

Теоретична частина. Ознайомлення з основними функціями та засобами обробки фотографії. Прийоми роботи із "зображенням", його головні принципи. Робота над яскравістю та контрастом. Функції "фільтрування" (удосконалення) фотознімка, види чіткості. Ознайомлення з додатковими функціями програми "Photoshop". Користування довідковою функцією "Допомога". Вивчення лівої панелі інструментів. Види обрізання знімка. Коректування фотографії за допомогою інструментів "кісточка", "штамп" та "ластик". Підбір відповідного фону коректування. Ознайомлення з правою панеллю інструментів та функцій. "Масштаб" та "навігатор". Засоби переміщення об'єктів кадру та окремих його частин. Інструменти "переміщення" та "рука". Допоміжні функції правої клавіші "мишки".

Практична частина. Робота з "зображенням". Налаштування яскравості та контрасту. Робота з функціями "фільтрування". Використання додаткових функцій програми "Photoshop". Застосування лівої панелі інструментів. Обрізання знімків. Коректування знімків за допомогою "кісточки", "штампу" та "ластику". Використання правої панелі інструментів та функцій. "Масштаб" та "Навігатор". Переміщення об'єктів кадру за допомогою функцій "переміщення" та "рука". Застосування допоміжних функцій правої клавіші "мишки".

5. Обробка фотографій в графічному редакторі "Photoshop"

(78 год)

Теоретична частина. Способи удосконалення фотознімків. Корисні поради з обробки зображень. Основні помилки та їх усунення в процесі обробки фотографій.

Практична частина. Обробка фотознімків різних жанрів (портретів і автопортретів, спортивних змагань і вечірніх краєвидів, пейзажів і пейзаж-портретів, натюрмортів і панорам).

6. Підготовка та проведення фотовиставки (6 год)

Практична частина. Відбір фотографій для фотовиставки. Підбір назв для кожної фотографії.

Проведення фотовиставки.

7. Підсумкове заняття (3 год)

Теоретична частина. Підбиття підсумків роботи за рік. Нагородження кращих вихованців.

Рекомендації щодо роботи в літній період.

Індивідуальні завдання на період літніх канікул.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		усього	теоретичні заняття	практичні заняття
1.	Вступне заняття	3	3	–
2.	Цифрові професійні (напівпрофесійні) фотоапарати, відеокамери	21	5	16
3.	Фотозйомка	105	14	91
4.	Поглиблене вивчення графічного редактора "Photoshop"	78	8	70
5.	Підготовка та проведення фотовиставки	6	3	3
6.	Підсумкове заняття	3	3	–
Всього		216	36	180

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (3 год)

Теоретична частина. Завдання і план роботи гуртка на навчальний рік. Інструктаж із техніки безпеки.

2. Цифрові професійні (напівпрофесійні) фотоапарати, відеокамери (21 год)

Теоретична частина. Будова цифрових фотоапаратів. Режими фотозйомки та кнопки прямого доступу. Меню налаштувань цифрового фотоапарату. Режими відеозапису. Модулі пам'яті та система живлення цифрових фотоапаратів. Використання "зума" і внутрішньої лампи-спалаху. Налаштування яскравості монітора. Встановлення дати і часу. Пристосування фото(відео)камери під конкретного фотографа.

Практична частина. Використання меню налаштувань, режимів фотозйомки та кнопки прямого доступу під час пробних фотознімків. Використання "зума" та лампи-спалаху під час зйомки. Налаштування яскравості монітора. Встановлення дати і часу. Пристосування налаштувань фото(відео)камери для власних потреб.

3. Фотозйомка (105 год)

Теоретична частина.

Зйомка в автоматичному режимі. Фотографування з пріоритетом витримки або діафрагми. Програми для фокусування. Налаштування яскравості та чіткості. Послідовна зйомка. Зйомка з інтервалом і автоспуском. Панорамна зйомка. Зйомка натюрмортів і нічних краєвидів; пейзажів і пейзаж-портретів (осінніх, зимових і весняних). Запис зображення разом із звуком. Перегляд фотознімків і відтворення відеозапису. Слайд-шоу та додавання звучання до знімків. Редагування та стирання знімків. Створення складних знімків. Налаштування зображення та редагування відеозаписів.

Практична частина. Зйомка: в автоматичному режимі; з пріоритетом витримки або діафрагми. Налаштування яскравості та чіткості. Послідовна зйомка. Зйомка з інтервалом і автоспуском. Панорамна зйомка. Зйомка натюрмортів, пейзажів і пейзаж-портретів, портретів і автопортретів, спортивних змагань і вечірніх краєвидів. Створення слайд-шоу та додавання звучання до знімків. Редагування та стирання знімків. Створення складних знімків. Запис пробних відеороликів. Налаштування зображення та редагування відеозаписів. Відтворення знімків і відеозаписів через комп'ютер, планшет, мобільний телефон (смартфон), телевізор.

4. Поглиблене вивчення графічного редактора “Photoshop” (78 год)

Теоретична частина. Трюки та ефекти "Photoshop". Способи виготовлення фотоколажів і фотомонтажів. Основні способи обробки фотознімків різних жанрів.

Практична частина. Виготовлення фотоколажу та фотомонтажу. Трюки та ефекти, які можна зробити за допомогою графічного редактора "Photoshop". Обробка фотознімків, зроблених у автоматичному режимі, в режимах з пріоритетом витримки або діафрагми. Удосконалення фотознімків послідовної та панорамної зйомки; зйомка з інтервалом і автоспуском; пейзажів і пейзаж-портретів, портретів і автопортретів, спортивних змагань і вечірніх краєвидів. Редагування натюрмортів.

5. Підготовка та проведення фотовиставки (6 год)

Теоретична частина. Відбір фотографій для фотовиставки. Підбір назв для кожної фотографії.

Практична частина. Проведення фотовиставки.

6. Підсумкове заняття (3 год)

Теоретична частина. Підбиття підсумків роботи гуртка. Оцінка індивідуальних досягнень у мистецтві фотографії. Вироблення рекомендацій з удосконалення професійної майстерності. Відзначення (нагородження) кращих вихованців гуртка.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК ЮНИХ ФОТОГРАФІВ

Вихованці повинні знати:

- 1) історію виникнення та розвитку фотографії;
- 2) основні частини фотоапаратів і їх призначення, цифрові фотоапарати і сканер;
- 3) різновиди об'єктивів і що таке фокусна відстань та світлосила об'єктива, фотоапарати мобільних телефонів (смартфонів, планшетів);
- 4) різновиди та будову затворів фотоапаратів;
- 5) характеристики фотоплівок та фотопаперу;
- 6) складові процесу фотозйомки;
- 7) що таке діафрагма, чіткість, витримка;
- 8) види експонетрів і область їх застосування;
- 9) основні види та правила підбору сюжетів фотозйомки;
- 10) що таке експозиція та її параметри;
- 11) що таке перетримка та недотримка;
- 12) види світлофільтрів і блендів;
- 13) технологію (стадії) процесу обробки фотознімків;
- 14) як правильно встановити освітлення об'єкта при зйомці в студії;
- 15) основні функції комп'ютерного програмного забезпечення "Photoshop";
- 16) що таке піксель і мегапіксель;
- 17) принцип роботи та основні складові меню цифрового фотоапарата;
- 18) режими фотозйомки та відеозапису;
- 19) модулі пам'яті та система живлення цифрового фотоапарата;
- 20) що таке "ZOOM", його види та принцип роботи;
- 21) які лампи-спалахи використовуються для зйомки цифровим фотоапаратом;
- 22) що таке слайд-шоу та додавання звучання до знімків;

- 23) стирання одиничних і всіх знімків одразу;
- 24) як підібрати та зняти короткий відеоролик;
- 25) як обробляти та редагувати фотознімки та відеоролики.

Вихованці повинні вміти:

- 1) користуватися різними видами фотоапаратів, сканером;
- 2) використовувати меню та режими цифрового фотоапарата під час зйомки різних сюжетів;
- 3) визначати глибину чіткості за шкалою глибини на фотоапараті;
- 4) користуватися світлофільтрами та блендами;
- 5) користуватися експонетрами (ручними, електронними, табличними);
- 6) робити фотознімки різних жанрів;
- 7) користуватися "зумом" при фотозйомці;
- 8) використовувати зовнішні лампи-спалахи;
- 9) стирати одиничні та всі фотознімки одразу;
- 10) підбирати та знімати короткі відеоролики за допомогою цифрового фотоапарата;
- 11) обробляти та редагувати фотознімки та відеоролики;
- 12) обробляти отримані фотознімки за допомогою комп'ютерного програмного забезпечення "Photoshop".

ОРИЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ
ДЛЯ РОБОТИ ФОТОГУРТКА

Основне обладнання	К-ть, шт.	Обладнання приміщення	К-ть, шт.
Фотоапарати плівкові	2	Столів	8
Цифрові фотоапарати	3	Стільців	16
Лампи-спалахи	3	Шафа для бібліотеки	1
Комп'ютери з програмним забезпеченням "Photoshop"	6	Сейф для зберігання апаратури та документації	1
Освітлювачі студійні	4	Дошка оголошень	1
Штативи для фотоапаратів	3	Стенди для фотовиставок	3
Сканер	1	Стенд для дипломів і грамот	1
Принтер (кольоровий)	1	Бібліотека довідкової літератури	1

ЛІТЕРАТУРА

1. Багрянцев Ю. Маленькие хитрости фотолобителя: как избежать ошибок при съёмке и улучшить качество фотоснимков. / Ю. Багрянцев. – СПб: Питер, 2003.
2. Головня И.А. С чего начиналась фотография. / И.А. Головня. – М: Знание, 1991.
3. Гурский Ю. А. Photoshop CS2. Трюки и эффекты. / Ю. А. Гурский, И. В. Гурская. – Санкт-Петербург: ЗАО Издательский дом "Питер", 2005.
4. Дыко Л. П. Основы композиции в фотографии. / Л. П. Дыко. – М: Высшая школа, 1989.
5. Зонтаг С. Про фотографію. / С. Зонтаг. – К: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2002.
6. Колесников В. П. Незвичайна фотографія. / В. П. Колесников. – К: Наук. Думка, 1980.
7. Коршак Н. М., Є. В. Коршак. Вчись фотографувати. / Н. М. Коршак, Є. В. Коршак. – К: Радянська школа, 1986.
8. Морозов С. Творческая фотография. / С. Морозов. – М: Планета, 1986.
9. Полищук Е. Е., Орлов В. Ю. Фотография для всех. / Е. Е. Полищук, В. Ю. Орлов – К: Реклама, 1985.
10. Пуськов В. В. Краткий фотографический справочник. / В. В. Пуськов. – М: Искусство, 1953.
11. Смороді В. О. Цікава фотографія. / В. О. Смороді. – К: Мистецтво, 1976.
12. Стародуб Д. О. Азбука фотографии. / Д. О. Стародуб – К: Техніка, 1987.
13. Стори Д. Цифровая фотография. Трюки. 100 советов и рекомендаций профессионала. / Д. Стори – СПб: Питер, 2005.
14. Фриче Курт. Как избежать ошибок в фотографии. / Курт Фриче. – К: Высшая школа, 1980.
15. Шульман М. Я. Фотоапарати. / М. Я. Шульман – Л: Машиностроение, 1984.

16. Цифровая фотография. / Скотт Келби. – М, СПб, К: Вильямс, 2011
17. Портретная фотография. / Марк Клейгорн. – М: Эксмо, 2005
18. Фотография как... / Александр Лапин. – М: Гусев, 2004